

JOHAN RUDOLF THORBECKE

DOOR JAN ROMEIN

Thorbecke en zijn vrouw Adelheid Thorbecke-Solger

heeft in de onmacht om zichzelf te zijn — maar die nochtans dáárin zichzelf is. Het is dit raffinement van het als het ware afgeleide leven der negentiende eeuw, dat voor altijd in Potgieter's stijl is vastgelegd; van haar houterigheid is gelaat en gestalte van Thorbecke wellicht de meest typische uitdrukking, terwijl Multatuli er het meest levende en daarom lijdende protest tegen was.

ALS het zin had, gelijk wij in ons opstel over Hemsterhuis¹ hebben gedaan, om de zeventiende eeuw ten onzent met een schilderij en de achttiende met een aquarel te vergelijken, dan mogen wij het de negentiende met een litho doen. Zo fel als de eerste, zo teer lijkt de tweede van kleur, wanneer wij die tijden, ten einde een totaal-indruk te winnen, als het ware door onze wimpers heen bezien, maar van de negentiende eeuw is die totaalindruk er eer een van kleurloosheid. Wij ontwaren precieze maar vlakke lijnen; we krijgen een gewaarwording, die zich misschien nog het best als houterigheid laat omschrijven, doch dan niet die van de primitieve houtsneê, die zichzelf genoeg is, maar de geraffineerde van de steendruk, die haar wortels